

Про ліс у лісі: лісова педагогіка

*Збірка інтерактивних ігор
для лісових педагогів*

**ПЕРЕВІРЕНО
НА ПРАКТИЦІ!**

Ця збірка ігор призначена для використання лісовими педагогами, тобто лісівниками та вчителями, які працюють з дітьми в лісі, парку або іншому природному середовищі. Ігри розраховані на групи дітей від 10 до 25 осіб молодшого та середнього шкільного віку.

Ігри, описані у цій збірці, були випробувані на практиці під час проведення літнього міжнародного еко-табору та тренінгів для лісових гідів у Словаччині, екскурсій для дітей до лісу в Україні в рамках проекту «Ліси для суспільства – ліси без бар'єрів».

Більше інформації про ці події та проект дивіться на: www.forsoc.org, <https://www.facebook.com/forsoc.eu/> та www.forza.org.ua

Публікація підготовлена в рамках проекту «Ліси для суспільства – ліси без бар'єрів» (FOR SOC, CBC01013), програми «Словаччина-Україна: Співпраця через кордони», «Гранти ЄЕЗ та Норвегії – Співпраця для спільних цінностей», www.norwaygrants.org

Проект фінансований з гранту Королівства Норвегія через Норвезький фінансовий механізм

Проект співфінансований з державного бюджету Словацької Республіки

Проект співфінансований з бюджету Відділу Міжнародних Програм Лісової Служби Сполучених Штатів Америки

Текст підготували: Світлана Купцова та Алла Самойлова на основі матеріалів Національного лісового центру (Словаччина) з урахуванням гендерних аспектів.

Відповідальність за зміст публікації несуть автори тексту.
Публікація не пройшла літературної редактури.

Тираж: 700 примірників

Людина і природа невіддільні одне від одного, тому для збереження та покращення природи, її важливо знати, розуміти та охороняти.

Саме цю мету – якомога ширше розповсюдити знання про взаємозв'язок природи і людини, допомогти зрозуміти багатогранне значення природи для суспільства в цілому і кожної людини зокрема, виробити потребу у спілкуванні з природою та сформувані прагнення брати активну участь у покращенні довкілля, – ставить перед собою лісова педагогіка.

Лісова педагогіка – це складова сучасної екологічної освіти, яка розкриває знання про ліс в цікавій ігровій формі, задіює усі види чуття, дозволяє робити відкриття, спостереження та дослідження природи, і, таким чином, краще пізнати та зрозуміти її. Вона сприяє розвитку всіх аспектів цілісної особистості, оскільки у процесі навчання беруть участь когнітивна (голова), соціально-афективна (серце) і психомоторна (руки) сторони людини.

Процес навчання у лісовій педагогіці, в якому беруть участь ГОЛОВА – РУКИ – СЕРЦЕ, проілюстровано в наступній схемі.

У лісовій педагогіці у процесі навчання використовуються:

- пригодницькі ігри
- проектне навчання, методи розвитку творчої активності
- дослідницьке навчання, методи розвитку критичного мислення
- рольові ігри
- ситуаційні ігри та робота в команді
- літературні та художні прийоми, музична терапія
- робота з використанням природних матеріалів
- робота в лісі
- інше.

Необхідною умовою навчання в лісовій педагогіці є сам ліс, оскільки у процесі навчання він є середовищем і предметом навчання, а також метою та дидактичним інструментом для навчання.

Лісова педагогіка призначена для всіх цільових груп, а саме:

- дітей у дошкільних закладах, учнів та учениць початкових і середніх шкіл
- підлітків, студентів та студенток вищих навчальних закладів
- осіб з обмеженими можливостями
- дорослих
- сімей з дітьми
- літніх людей.

Важливо, щоб цільові групи, особливо діти та молодь, відчули ліс, емоційно сприйняли його, зрозуміли відносини «людина – ліс» і процеси, які відбуваються в природі, та набули нових навичок.

Ця збірка ігор призначена для використання лісовими педагогами, тобто лісівниками та вчителями, які працюють з дітьми. Ігри розраховані на групи дітей від 10 до 25 осіб молодшого та середнього шкільного віку. Ігри проводяться в лісі, парку або іншому природному середовищі. Тривалість проведення кожної гри є орієнтовною і може бути збільшена за бажанням дітей та за наявності достатнього часу.

Гра-знайомство «Шишкофон»

Навчальна мета: познайомити учасників та учасниць між собою, налаштувати їх на співпрацю та взаємодію з навколишнім середовищем

Розвиваюча мета: допомогти дітям розпочати діалог та комунікацію між собою

Виховна мета: розвинути навички мовлення (спілкування), перебуваючи в центрі уваги

Необхідні матеріали: шишка

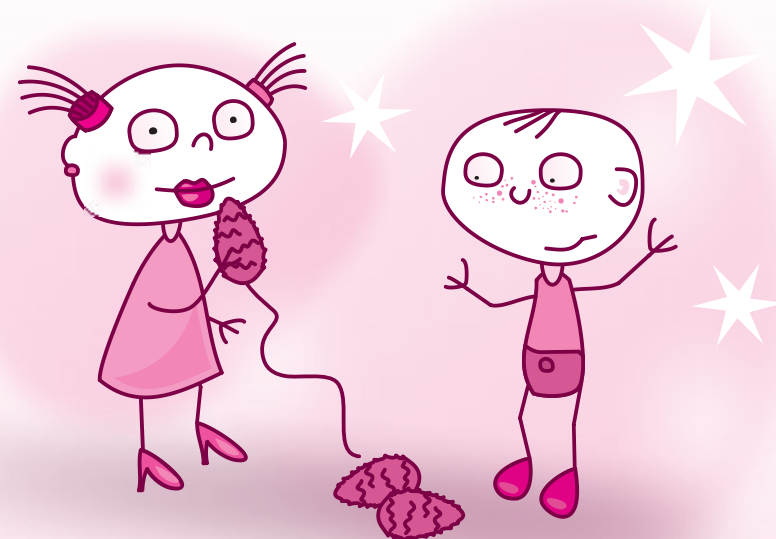
Час: 15 хв.

Правила:

Діти стають у коло. Ведучий або ведуча бере шишку та говорить в неї, ніби у мікрофон, пояснюючи, що для розмови в лісі треба говорити у «шишкофон», щоб ліс почув. Він називає своє ім'я та пропонує дітям: 1) назвати своє ім'я та назвати тварину/птаха/дерево на цю ж літеру, або 2) назвати своє ім'я та вказати, з якою лісовою твариною/птахом/деревом він чи вона себе асоціює та чому.

Потім ведучий або ведуча передає «шишкофон» дітям, і вони по черзі відповідають на питання.

В кінці знайомства можна запропонувати декільком учасникам пригадати відповіді тих, хто стоїть поруч.

Гра «Лісова Брама»

Навчальна мета: сформувати уявлення про ліс, взаємозв'язки у лісі, його функції. Закріпити отримані знання

Розвиваюча мета: розвивати творчу активність та пізнавальні інтереси дітей

Виховна мета: формувати екологічний світогляд, вчити працювати у малих групах, парах

Необхідні матеріали: не потрібні

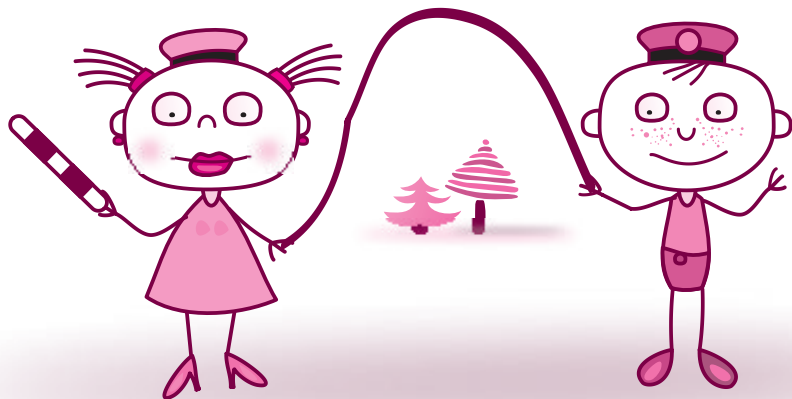
Час: 15 хв.

Правила:

Діти стають парами. Двоє ведучих пояснюють, що вони є «Лісовими Вартовими», і будуть пускати до лісу лише тих дітей, які дадуть правильну відповідь на їхні питання. Ведучі стають біля початку стежинки до лісу, беруться за руки, та запрошують пари дітей по черзі до себе, інші ж діти мають стояти на певній відстані, щоб не чути розмову «Лісових Вартових».

Ведучі мають заздалегідь підготувати три питання, які стосуються певної території або загальних знань про ліс, наприклад: «Назвіть три хвойні та три листяні породи дерев», «Яка лісова тварина впадає у зимову сплячку окрім ведмедя», «Скільки є ярусів лісу», «Яке дерево є найвищим у світі» тощо. Діти, які правильно відповідають на питання, пропускаються через «Лісову Браму» до лісу, а ті, що ні, повертаються в кінець черги.

Можна запропонувати дітям і самим побути у ролі «Лісових Вартових», створивши ряд «брам» одна за одною.

Гра «Лісовий ленд-арт»

Навчальна мета: сформувати уявлення про живу та неживу природу

Розвиваюча мета: розвивати творчу активність, формувати вміння вести спостереження, правильно та чітко висловлювати свою думку; формувати вміння працювати в команді

Виховна мета: сприяти формуванню у дітей уявлень про відчуття краси та цінності всього живого та неживого

Необхідні матеріали: не потрібні

Час: 30 хв.

Правила:

Діти в групах обирають два кольори та шукають у навколишньому лісі природні матеріали цього кольору. Із знайдених матеріалів вони мають викласти спіраль або будь-яку іншу геометричну фігуру за завданням керівника гри. Також можна запропонувати учасникам та учасницям зібрати природний матеріал та скласти будь-який об'єкт за своїм бажанням, наголошуючи на важливості збирання лише опалих гілочок та листя. Звернути увагу, що при цьому не можна рвати квітки, ламати гілля або іншим чином наносити шкоду природі. Діти з різних груп можуть відгадувати, що склала інша група.

